

Bevarandeplan Natura 2000

(Enligt 17 § förordningen om områdesskydd 1998:1252)

Fräkensjömyrarna, Hagfors kommun, Värmlands län

Områdeskod och namn:	SE0610106 Fräkensjömyrarna
Mittpunktskoordinat:	139639 - 6672940
Totalareal:	1754 ha
Fastställd av Länsstyrelsen:	2006-03-15
Områdestyp:	Området är utpekad enligt Habitatdirektivet samt enligt Fågeldirektivet.
Fastigheter:	Hagfors kommun: Laggåsen 1:28
Ägandeförhållanden:	Statligt

Beskrivning av området

Natura 2000-området Fräkensjömyrarna utgörs av en mosaik av myr, skog och sjöar. Terrängen är mestadels flack, undantaget Tallåshöjden som höjer sig markant från de övriga delarna. Till stor del består Natura 2000-området av ett stort myrkomplex av aapamyrskaraktär. Den stora andelen myrmark tillsammans med avsaknad av bebyggelse och genomgående biltrafik ger området vildmarkskaraktär. Rikt djur- och växtliv med förekomst av bland annat varg, björn och lo bidrar till en ökad vildmarkskänsla.

Karaktäristiskt för området är långa myrstråk och fastmarksryggar som växlar om vartannat. Fastmarksryggarna utgörs av dödismorän och är till stor del skogsklädda. Skogen består mestadels av mager tallskog där brandljud är vanligt förekommande, framförallt i anslutning till Tallåshöjden. Våtmarksstråken består av långsträckta vattenflöden och kärr med flarkar och flarkgölar. Vidare förekommer soligena kärr, topogena kärr, en sluttande mosse, en svagt välvd tallmosse och en excentrisk välvd tallmosse. Större delen av myrkomplexet är av nordlig typ. Vegetationen varierar från fattig till rik. I de rikare partierna påträffas arter som björnbrodd, gräsull, myggblomster, dvärglumner, sumpnycklar, småsileshår och dytåg. Taggstarr, kallgräs, vitag och storsileshår är vanliga arter i de fattigare partierna.

Den komplexa våtmarken gynnar ett rikt fågelliv. Här häckar arter som smålom, trana, ljungpipare, gluttsnäppa, grönbena, tretåig hackspett, slaguggla och spillkråka. Vissa år påträffas även varfågel och jorduggla. Fräkensjömyrarna utgör utöver en viktig fågelokal

även viktiga livsmiljöer för en rad dagfjärilar, vedlevande insekter och kryptogamer. Bland annat har den ovanliga vedsvampen laxgröpa en av sina få växtplatser i Fräkensjömyrarnas Natura 2000-område. Arten kräver tillgång på gamla, grova och gärna brända tallar.

Trots Fräkensjömyrarnas intryck av vildmarkskaraktär och orördhet kan spår från människan dateras till en period för fem-sex tusen år sedan och framåt. Spår från bete och myrslätter liksom svedjebbruk, kolning, skogsbruk och timmerflottning kan skönjas i terrängen. Påverkan har dock varit begränsad i både tid och rum.

Fräkensjömyrarnas höga naturvärden har uppmärksamats åtskilliga gånger, bland annat i landets myrinventering och myrfågelsinventering. På 1980-talet utsågs området till riksintresse för naturvård och 2001 blev området naturreservat. Genom utpekande till Natura 2000 är även Fräkensjömyrarna av Europeiskt intresse.

Ingående naturtyper enligt habitatdirektivet

Habitatkod	Habitatnamn	Areal (ha)	
		Rapporterad	Nytt förslag
3160	Dystrofa sjöar och småvatten	18	160
7140	Öppna, svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungfly	120	*
7310	Aapamyrr	600	720
9010	Västlig taiga	470	
91D0	Skogbevuxen myr	400	**

*/Naturtypen utgår (felklassat)

**/Ny definition av naturtyp 91D0 har tillkommit, varför den i detta område utgår som egen naturtyp. Ingår istället som undertyp till 7310.

Ingående arter enligt fågeldirektivet

Artkod	Artnamn
A001	Smålom <i>Gavia stellata</i>
A002	Storlom <i>Gavia arctica</i>
A072	Bivråk <i>Pernis apivorus</i>
A104	Järpe <i>Bonasa bonasia</i>
A108	Tjäder <i>Tetrao urogallus</i>
A127	Trana <i>Grus grus</i>
A140	Ljungpipare <i>Pluvialis apricaria</i>
A166	Grönben <i>Tringa glareola</i>
A220	Slaguggla <i>Strix uralensis</i>
A236	Spillkråka <i>Dryocopus martius</i>
A241	Tretåig hackspett <i>Picoides tridactylus</i>
A338	Törnskata <i>Lanius collurio</i>
A409	Orre <i>Tetrao tetrix</i>

Bevarandesyfte och bevarandemål

Syftet med Natura 2000-området Fräkensjömyrarna är att bidra till att upprätthålla så kallad gynnsam bevarandestatus för de ingående naturtyperna och arterna på biogeografisk nivå. För att uppnå gynnsam bevarandestatus krävs att specifika bevarandemål uppfylls. I nedanstående tabell framgår bevarandemål för naturtyperna och arterna i Fräkensjömyrarnas Natura 2000-område.

Art/naturtyp	Bevarandemål***
Dystrofa sjöar och småvatten (3160)	<p><i>Areal</i> Naturtypens utbredning bibehålls i minst 160 ha omfattning.</p> <p><i>Strukturer och funktioner</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Vattenkvalitet - Utbredning av vass och gungflyvegetation <p><i>Typiska arter</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Häckande smålom i minst 5 gölar (förslag)
Aapamyrr (7310)	<p><i>Areal</i> Naturtypens utbredning bibehålls i minst 720 ha omfattning.</p> <p><i>Strukturer och funktioner</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Naturtypens täckningsgrad av de hydromorfologiska strukturerna strängar, lösbottnflaskar, mjukmattor och gölar ska bibehållas eller öka. - Undertypen skogbevuxen myrr (91D0) ska utgöra 20-25 % av arealen. - Täckningsgrad av träd och buskar är mellan 0-10 %. - Hela arealen ska ha ostörd hydrologi. Avvattningarna ska vara igenlagda senast xxxx. <p><i>Typiska arter</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Fågelarter t ex grönbena, gluttsnäppa och ljunpipare. - Mossor
Västlig taiga (9010)	<p><i>Areal</i> Naturtypens utbredning bibehålls i minst x ha omfattning.</p> <p><i>Struktur och funktion</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Naturvårdsbränning eller naturliga bränder ska genomföras på x hektar? Minst x hektar ska brännas varje 10-årsperiod. - Mängden död ved/levande ved ska vara minst 1/x - Lövträdsandelen ska vara minst x %. - Icke inhemska trädslag ska saknas. - Sumpskogar med en ostörd hydrologi och hydrokemi. <p><i>Typiska arter</i></p>
Smålom (A001) Storlom (A002) Bivrråk (A072) Järpe (A104) Tjäder (A108) Ljunpipare (A140) Grönbena (A166) Slaguggla (A220) Spillkråka (A236)	<p><i>Mål om populationerna inom N2000-området</i></p> <p><i>Mål om arternas livsmiljö kan samordnas med arealmål för 7310 och 9010</i></p>

Tretåig hackspett (A241) Törnskata (A338) Orre (A409)	
---	--

***/Bevarandemål fastställs efter basinventeringen.

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus

För att Fräkensjömyrarnas naturtyper och arter ska uppnå och bibehålla gynnsam bevarandestatus på lång sikt bör nedanstående förutsättningar uppfyllas.

3160 Dystrofa sjöar

- Naturliga omgivningar med intakta strandvåtmarker och strandskog.
- Naturligt näringsfattigt och humusrikt, svagt surt vatten.
- Opåverkad hydrologi med bibehållen eller förbättrad vattenföring och flödesdynamik i vattendragen. Naturliga vattenståndsfluktuationer ska förekomma, negativ påverkan från tidigare och eventuella befintliga regleringar minimeras.
- Fria vandringsvägar i anslutande vattensystem är en förutsättning för att en del av naturtypens typiska arter.
- En naturlig artsammansättning utan främmande arter. Påtaglig minskning av naturtypernas typiska arter får inte förekomma. De typiska arterna reagerar relativt snabbt på naturtypens hotfaktorer. Förekomsten av de typiska arterna utgör ett mått på naturtypens bevarandestatus.

7310 Aapamyror

- Omgivningar med intakt naturmiljö. Skogsbruk bör undvikas eller bedrivas med utökad naturvårdshänsyn i närheten av myrmarken.
- Opåverkad hydrologi och hydrokemi.
- Strukturer/formelement (strängar, höljor, gölar mm) bibehålls i samma omfattning och geografiska spridning. Undantag då förändringen är en positiv effekt av skötsel och restaureringsåtgärder eller då förändring beror på naturliga processer.
- Täckningsgraden av botten-, fält och buskskikt bör inte förändras nämnvärt. Undantag förändringar som kan klassas som naturliga eller en positiv effekt efter restaureringsåtgärd.
- Skötsel kan behövas i delar som riskerar att växa igen på grund av antropogen påverkan.
- Ingen påtaglig minskning av naturtypernas typiska arter.

9010 Västlig taiga *samt* 91D0 Skogbevuxen myr

- Skoglig kontinuitet (naturlig åldersdifferentiering och artsammansättning hos de olika trädslagen). Trädskiktet på de skogbevuxna myrarna bör främst bestå av tall och glasbjörk.
- Naturvärden utvecklas huvudsakligen genom naturlig dynamik, vilket omfattar störningar, t ex stormfällningar, insektsangrepp, översvämningar och brand.
- Olika typer av substrat:
 - Död ved; grenar, torrakor, lågor mm i olika nedbrytningsstadier samt olika typer av bränd ved
 - Gamla och grova träd med dithörande barkstruktur

- Lövträd av t ex asp, sälg och rönn
- Hålträd

Substraten utgör viktiga livsmiljöer för kryptogamer och insekter. Vissa av substraten är även viktiga som boplatser för fåglar.

- Ostörd hydrologi och hydrokemi i myrmarker och sumpskogar.
- Påtaglig minskning av antalet typiska arter och deras populationer får ej ske.

A001 Smålom

Smålommen häckar i små, fisktomma myrgölar med små gungflyholmar och med flacka gungflyartade stränder. Tillgång till störningsfria områden är viktigt. Arten är mest störningskänslig under ruvningen som sker under perioden mitten av maj – början av juli. Flyttfågel.

A002 Storlom

Storlommen kräver tillgång på lämpliga bytesdjur i form av fisk och vatteninsekter. Arten häckar främst på öar, särskilt mindre holmar och skär, belägna i klarvattensjöar, i sällsynta fall längs ostkusten. Tillgång till störningsfria områden är viktigt. Arten är mest störningskänslig under häckningen (maj-juli/augusti), främst under ruvningsperioden. Arten är långlivad med låg reproduktion vilket gör den känslig för jakt. Flyttfågel.

A072 Bivråk

Bivråkens optimala miljö är ett småbrutet blandskogslandskap i närheten av sjö eller annat vattendrag. Förekomsten av äldre och luckiga skogsbestånd, gärna omväxlande med naturbetesmarker och rikligt med bryn, gynnas förekomst av getingar vars larver utgör föda för bivråkens ungar. Förekomst av äldre skog med rikligt inslag av lövträd och med närhet till fuktskog, kärr och andra våtmarker är fördelaktigt under försommaren då de gamla fåglarna till stor del livnär sig på småfågelungar, men även grodor och insektslarver. I äldre tider utgjorde kombinationen fuktskog, skogsbete och hagmarker mycket viktiga miljöer. Bivråken häckar i dag med de högsta tätheterna i högproduktiva skogsområden. I norr förekommer bivråken ofta i anslutning till skogsimpediment på gammal jordbruksmark eller i rik ängsgranskog. Flyttfågel.

A104 Järpe

Järpen föredrar tät blandskog, ofta i anslutning till surdråg eller bäckar. Andelen lövträd bör ej understiga 10 %. En viktig födoresurs under vintern är alknoppar, alhängen samt björkhängen varför dessa måste finnas i området. I anknytning till födan krävs tillgång på skyddande vegetation till exempel tät ungskog av gran. God tillgång på insekter är mycket viktigt för kycklingarnas överlevnad. Järpen kräver revir på 25-50 ha och förekommer sällan i skogar mindre än 25 ha. Stannfågel.

A108 Tjäder

Tjäder kräver större sammanhängande skogsområden som innehåller en variation ifråga om successionsstadier och våtmarker. Arten är starkt knuten till speciella spelplatser. Tallbarr och tallskott är viktig vinterdiet. Stannfågel.

A127 Trana

Tranan häckar på våta myrmarker, ofta omgärdade av sumpskog eller vatten för att boet skall vara oåtkomligt för marklevande rovdjur. Häckningen kan påbörjas redan i april. Tillgång till störningsfria områden är viktigt. Flyttfågel.

A140 Ljungpipare

Ljungpiparen häckar på den öppna myren. Arten kräver en öppen areal på mer än 30 hektar. Fåglarna kommer normalt till häckplatsen i april-maj och påbörjar häckningen i maj-juni. Flyttfågel.

A166 Grönbena

Grönbenan häckar på den fuktigare gräs- eller starrbevuxna delen av myren. Den kräver tillgång på öppet vatten och dyiga stränder. Fåglarna kommer normalt till häckplatsen i maj och påbörjar häckningen snart därefter. Flyttfågel.

A220 Slaguggla

Slagugglan kräver tillgång på föda i form av smågnagare och fåglar upptill en ringduvas storlek. Jakten sker över öppen mark såsom myrar och hyggen. Slagugglan häckar i ihåliga träd, framförallt skorstensstubbar av tall. Brist på naturliga boplatser kan kompenseras med holkar. För god häckningsframgång krävs höga gnagartätheter. Vid brist på gnagare uteblir häckning vissa år. Slagugglan är huvudsakligen en stannfågel.

Hackspettarna – A236 spillkråka och **A241** tretåig hackspett

God tillgång på lövträd, framförallt asp, är ett gemensamt krav för hackspettarna. Död ved är en annan viktig faktor. Mindre påverkad, olikåldrad blandskog med inslag av sumpskogar utgör ett lämpligt habitat för hackspettarna. Äldre alstrandskogar är även lämpligt habitat för den tretåiga hackspetten.

Skogsbrand har historiskt sett spelat en viktig roll för hackspettarna på kort sikt genom insektsrikedom på brandfältet och på lång sikt genom bildandet av lövbrännor. Lämpliga häckningsplatser är grova stammar av främst, asp, tall eller bok. Födan utgörs främst av vedlevande insekter och myror. Rotrötade granar med hästmyror är en favorit hos spillkråka, medan den tretåiga hackspetten gärna äter barkborrar. Stannfåglar.

A338 Törnskata

Törnskatan kräver tillgång på öppna marker med rik insektsförekomst på varma, solbelysta lokaler. Häckningslokalerna bör ha god tillgång på attraktiva insektsmiljöer i form av blommande och bärande buskar i kombination med öppna partier; jordbruksmark, hyggen eller andra öppna marker. Optimala hyggen för törnskatan är hyggen utan fröträd och/eller skärmar. Flyttfågel.

A409 Orre

Orren förekommer på myrarna och i myrarnas närmaste omgivning samt på tidiga successioner efter hyggen och skogsbränder. Liksom för de övriga skogshönsen är tillgången på insekter viktiga för kycklingarnas överlevnad. Björkknoppar är viktig diet under vintern. Orren finns i området hela året.

Hotbild – vad kan påverka Natura 2000-området negativt?

Fräkensjömyrarnas Natura 2000-område omfattas av Fräkensjömyrarnas naturreservat och dess föreskrifter. Syftet med reservatet är att bevara områdets värdefulla myrkomplex, hydrologi och biologiska mångfald, samt utveckla och förstärka skogsbestånden så att de på sikt utvecklas till naturskogslika bestånd. Ett övergripande mål för området är att bevara dess vildmarkskaraktär.

Föreskrifter och skötselplan i gällande beslut om naturreservat bedöms på ett fullgott sätt hantera traditionell hotbild, vilken vanligtvis utgörs av skogsbruk och markavvattnande verksamheter, mot de naturtyper och arter som finns inom området. Någon direkt hotbild mot själva Natura 2000-området bedöms därför inte föreligga. Åtgärder som sker i det runtomliggande skogs- och myrlandskapet kan dock indirekt utgöra hot mot de ingående naturtyperna och arterna. En generell hotfaktor för Fräkensjömyrarna, och även andra områden, är att ökat kvävenedfall och sur nederbörd på sikt kan medföra negativa effekter för känsliga arter.

Bevarandeåtgärder med tidplan

Följande bestämmelser bidrar på olika sätt till att naturtyperna och arterna i Fräkensjömyrarnas Natura 2000-område uppnår och bibehåller gynnsam bevarandestatus.

Gällande regelverk 2006

- Tjäder, järpe och orre får jagas på de tider som anges i bilaga 1 till jaktförordningen (1987:905) övrig tid är de fredade. Övriga ingående fågelarter är fredade året runt (3 § Jaktlagen 1987:259). Fredningen gäller samtliga fågelarters ägg och bon.
- Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder.
- Slaguggla och bivrak tillhör Statens vilt (33 § jaktförordningen (1987:905)). Exemplar som omhändertas, påträffas döda eller dödas tillfaller Staten.
- Tillståndsplikt gäller enligt 7 kap 28 a § Miljöbalken för åtgärder eller verksamheter som på ett betydande sätt kan påverka miljön inom ett Natura 2000-område. *Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman/är nödvändiga för skötsel och förvaltning av området.*
- Samrådspikt gäller enligt 12 kap 6 § Miljöbalken för t ex skogsbruksåtgärder.

- Fräkensjömyrarna är skyddat som naturreservat.
- Riksintresse för naturvård enligt 3 kap 6 § MB, hela Natura 2000-området.
- Största delen av Fräkensjömyrarna, utom några delar i sydöst och nordväst, utgörs av våtmarker som ingår i klass 1 i våtmarksinventeringen, vilket är de högst värderade myrarna sett ur ett naturvårdsperspektiv.
- Hela Fräkensjömyrarna ingår i myrskyddsplanen.

Vid samråds- och tillståndsärenden är det viktigt att beakta hela myrkomplexet, d v s även myrmark som ligger utanför Natura 2000-gränsen, samt myrkomplexets och vattendragens tillrinningsområde. Verksamheter på andra sidan landskapsgränsen ska även beaktas.

Fräkensjömyrarnas Natura 2000-område är naturreservat och omfattas av reservatets föreskrifter och skötselplan. Naturtyperna kommer i huvudsak att lämnas för fri utveckling. Naturvårdsbränning kommer dock att användas som en skötselåtgärd för att bidra till utveckling samt bibehållande av naturvärden knutna till västlig taiga. Utflödena från Kisjön och Fräkensjön, vilka påverkats av tidigare flottning, kommer eventuellt att restaureras.

Föreskrifter i naturreservatet som bör påpekas

- Jakt på tjäder, orre och ripa får endast ske på villkor att uppgifter om årlig avskjutning inlämnas. Jakträtten upplåts i första hand till Ortsbor.
- Förbud mot inplantering av djur- och växtarter. Inplantering av fisk är därmed förbjudet.

Behov av ytterligare bevarandeåtgärder

Om det visar sig att störningskänsliga fågelarter störs av besökare kan förordnande om fågelskyddsområde (tillträdesförbud 1 april – 31 juli) bli aktuellt i vissa delar av Natura 2000-området. Läget för störning i området idag är oklart.

Eftersom fågeljakt förekommer inom naturreservatet är det viktigt att tjäderstammen följs upp genom inventeringar (startar 2004).

Om det visar sig finnas brist på naturliga boplatser (hackspethål och skorstensstubbar) för ugglor, ska holkar sättas upp.

Om skotertrafik visar sig påverka myren och dess djur- och växtliv negativt bör skotertrafiken ses över. Regleringar som till exempel dragning av leder ska då ske i samråd med skoterförarna.

Delar av myrkomplexet Fräkensjömyrarnas myrkomplex omfattas inte av Natura 2000 eller naturreservat. Ett mål bör vara att hela myrkomplexet på sikt ska omfattas av formellt skydd. Detta skulle troligtvis underlätta bevarandearbetet och medföra mindre risk för att yttre faktorer påverkar Natura 2000-områdets myrmark negativt. Myrkomplexet bör ses som en sammanhängande enhet.

Skogsbruk i runtomliggande skogsbestånd

För att tillfredsställa ingående fågelarters krav på tillräckligt stora arealer lämplig livsmiljö krävs en god tillämpning av naturvårdshänsyn vid skogsbruksåtgärder inom det omgivande landskapet kring Fräkensjömyrarnas Natura 2000-område. Exempel på hänsyn som kan vara aktuellt i detta fall är att eftersträva en begränsning av hyggens storlek, bevara lövträdsinslag i barrskogen under hela beståndets växttid samt lämna kvar grova lövträd, träd av hög ålder, döende och döda träd, hålträd och boträd. Kända spelplatser för tjäder, som ligger i bestånd som hotas av avverkning, ska så lång det är möjligt skyddas. Biotopskydd, naturvårdsavtal eller andra avtal bör övervägas.

Under förutsättning att skogsbruket i omgivningarna av Natura 2000-området bedrivs med en god tillämpning av generell naturvårdshänsyn bör inte arterna som lever i Natura 2000-området samt de arter som delvis är beroende av området kunna påverkas på ett betydande sätt.

Bevarandestatus idag

3160 Dystrofa sjöar och småvatten

Nationellt

Bruna skogssjöar är den vanligaste sjötypen i Sverige. Många av sjöarna är drabbade av försurning, reglering eller annan påverkan. I Europa är sjötypen mindre vanlig vilket motiverar dess utpekande inom Natura 2000. Trots att de många påverkade sjöarna är naturtypen dystrofa sjöar inte hotad i Sverige. Det stora antalet bruna skogssjöar i kombination med befintligt svenskt regelverk säkerställer fortlevnaden av sjötypen i Sverige.

Fräkensjömyrarna

Flottnings har tidigare förekommit i delar av området vilket bland annat avspeglas som spår i form av två dämmen. I Kilsjöns utlopp finns rester kvar efter ett damm samt söder om Fräkensjön. Hur dämmena påverkar naturtypens djur- och växtliv är oklart. Inventering av vattendragens växt- och djurliv saknas varför bevarandestatusen är okänd. Flera småvatten i området är dock opåverkade och torde uppfylla kriterierna för gynnsam bevarandestatus.

7310 Aapamyror

Nationellt

Under 1900-talet har den totala arealen av mossar och kärr minskat i landet. Förlusten av naturtyperna beror främst på uppodling, storskaliga torvtäkter samt markavvattnande projekt. Trots exploateringen av myrmark finns idag stora arealer kvar, undantaget rikkärr. En stor del av myrarna är dock påverkade av mindre husbehovstäkter samt markavvattningsprojekt, påverkan som på sikt kan leda till att mossar bryts ner och/eller att de växer igen. Skadorna är mest förekommande på de mindre myrarna söder om Limes Norrlandicus och de bäst bevarade habitaterna är belägna i fjällen. Ökat kvävenedfall kan på sikt bli ett hot mot myrmarkerna. Ökad mängd kväve leder till igenväxning med beskuggning och ändrade konkurrensförhållanden som följd. Detta hot är i dagsläget inte aktuellt för de nordligt belägna myrmarkerna, där kvävenedfallet är lågt.

Fräkensjömyrarna

Fräkensjömyrarna är ett väl bevarat *aapamyrkomplex* med en rad representativa myrtyper. En framträdande myrtyp är de välutvecklade strängflarckärren med flarkgölar. Andra myrtyper som förekommer i komplexet är soligena kärr, sluttande mosse, svagt välvd tallmosse, topogena kärr och excentriskt välvd mosse. Vegetationen varierar från fattig till rik. Exempel på naturtypstypiska kärlväxtarter som förekommer är gräsull, småsileshår, storsileshår, vitag, kallgräs, sumpnycklar, myggblomster och dytåg. Vad det gäller typiska fågelarter påträffas smålom, ljungpipare och gluttsnäppa. Någon närmare inventering av arternas utbredning och frekvens finns inte i dagsläget, varför bevarandestatusen är svår att bedöma. Några större ingrepp på myrmarken är inte kända. Vissa delar är dock lokalt påverkade av mindre vägar och skogsbruk. Spår kan även skönjas från tidigare betes- och slåtterepok.

9010 Västlig taiga

Nationellt

Naturtypens naturvärden är kopplade till naturlig gammal skog med lång skogskontinuitet, gamla träd och död ved, samt även till brandfält och yngre naturliga successionsstadier. Flera organismgrupper finns representerade bland de karaktärsarter och rödlistade arter som förekommer i naturtypen; insekter, lavar, svampar och mossor.

Denna mycket heterogena naturtyp finns spridd i hela den boreala delen av landet. De största arealerna finns i Norrlandslänen och där finns även mycket av de största naturvärdena, även om områden med höga naturvärden finns i hela landet. Naturvärden kopplade till granskog är speciellt riktade mot nordboreal region, men finns även i sydboreal. Tallskogar, brandfält och triviallövsskogar har olika artsammansättning beroende på var i landet de ligger och kan därför ha höga naturvärden i hela den boreala regionen. Vissa trakter i fr.a. delar av Norrbotten, Västerbotten och Västernorrland, samt i bl.a. Orsa finnmark och nere i sydöstra Kalmar län har en mer påtaglig brandkontinuitet.

Västlig taiga är ett svensk-finskt tillägg och Sverige/Finland har därmed ett särskilt ansvar för naturtypen inom EU. Historiskt sett är förlusten av västlig taiga mycket stor och endast några få procent återstår (ca 3 % av 21 milj. ha) i boreal region. Produktions-skogsbruket är det största hotet mot naturtypen och dess naturvärden. Bristen på död ved, gamla träd och brandfält leder till en utarmning av artstocken och utdöendet av arter ligger inte i fas med den kvarvarande arealen. Mycket tyder på att flera arter endast lever kvar i restpopulationer som kommer att dö ut inom en snar framtid. Det är därför av stor vikt att så mycket som möjligt av naturtypen undantas skogsbruket. Avsaknaden av brand är också ett problem för naturtypens naturliga dynamik och artinnehåll.

Fräkensjömyrarna

En stor del av områdets skogsmark är klassad som *västlig taiga*. Drygt 60 % av skogen har en ålder över 110 år och närmare 80 % är över 70 år. Skogen utgörs främst av mager och relativt torr tallskog där brandljud förekommer frekvent. Flera bestånd är av naturskogs-karaktär och nyckelbiotoper förekommer spritt i området. Stora delar av skogen bär dock spår från tidigare skogsbruk.

Naturtypstypiska lavar som förekommer i området är garnlav, violettgrå tagellav, dvärgbägarlav, aspgelélav, skuggblåslav, lunglav stuplav, och bårdlav. Exempel på övriga typiska arter som påträffas är korallrot, spindelblomster, stjärntagging, barkticka, tretåig hackspett och järpe. Utöver de typiska arterna har ett flertal signalarter noterats till exempel skinnlav och fjällig filtlav. Närmare inventering av arternas utbredning och frekvens saknas.

Vad det gäller skogens bevarandestatus torde delar av den *västliga taigan* uppfylla kraven för gynnsam bevarandestatus. Vissa delar är dock mer tveksamma i dagsläget. På sikt kommer dock större delen av skogen att uppnå gynnsam bevarandestatus. I några av de områden som påverkats av skogsbruk kommer naturvårdsbränning att användas som skötselmetod för att bidra till att förstärka naturskogskaraktären i området. Skogen är för övrigt lämnad för fri utveckling.

91D0 Skogbevuxen myr

Nationellt

Den totala arealen av naturtypen har minskat betydligt i landet under 1900-talet, både genom skogsbruk och genom markavvattnning. En stor andel av naturtypens objekt har lokala skador i form av diken. Naturtypens utbredningsområde har inte minskat utan förekommer i hela landet, med tyngdpunkt på Norrlandslänen samt Kronobergs län i söder. Naturvärdet varierar beroende på graden av mänsklig påverkan. Det största hotet mot naturtypen utgörs fortfarande av skogsbruk, ändrad vattenregim, förändrad hydrologi samt torvutvinning. Uppskattad total areal av naturtypen i hela landet är ca 200 0000 ha.

Fräkensjömyrarna

De skogbevuxna myrarna ingår som undertyp till naturtypen aapamyrr. Större delen av områdets skogbevuxna myrarna har ett trädskikt som domineras av senvuxen tall. Vissa skogbevuxna myrarna bär spår från tidigare avverkningar. Några större ingrepp är dock inte kända. Större delen av myrarna torde ha gynnsam bevarandestatus, inventering krävs dock för att fastställa detta.

A001 Smålom

Nationellt

Det svenska beståndet av smålom beräknas till 1 200-1 400 par. Artens utbredning i landet koncentreras till Värmland-Bergslagen-Dalarna. Arten har under en lång tid uppvisat en negativ trend i Europa. Det verkar dock som om tillbakagången har avstannat i Sverige och en viss återetablering har skett under 1990-talet. Smålommen är rödlistad i Sverige, där den är placerad i kategorin *missgynnad*. BirdLife International betecknar smålommen som *vulnerable* i Europa och anser att det är angeläget att Europa tar ett ansvar i artens bevarande. Arten är placerad i SPEC kategori 3, vilket innebär att smålommens utbredning inte är koncentrerad till Europa, men att den där har en otillfredsställande bevarandestatus.

Fräkensjömyrarna

Sommaren 1995 påträffades smålom i nio av områdets tjärnar. I fem av tjärnarna hade lomarna ungar.

A002 Storlom

Nationellt

Storlom häckar i hela landet, undantaget Öland och Gotland. Antalet häckande par bedömdes år 2 000 till 5 000-6 000. Inventeringsdata från södra och mellersta Sverige tyder på stabila populationer under de senaste 30 åren. Ungproduktionen håller sig relativt stabil över åren. Kunskap om arten i norrland är mindre god. BirdLife International listar storlommen som *vulnerable* i Europa och anser att det är viktigt att Europa tar ett ansvar i artens bevarande. Arten är placerad i SPEC kategori, vilket innebär att dess utbredning inte är koncentrerad till Europa och att den där har en otillfredsställd bevarandestatus.

Fräkensjömyrarna

År 1995 observerades storlom i Fräkensjön och Stora Kisjön.

A072 Bivråk

Nationellt

Bivråken häckar i samtliga län, undantaget Gotland. Under de senaste 30 åren har dock beståndet minskat kontinuerligt. Populationsstorleken är mycket svårbedömd, men uppskattas till högst 5 000 par i landet. Bivråken är rödlistad i Sverige och uppfyller kraven för att placeras i klassen *starkt hotad*. Försvinnanderisken har dock nedgraderats då förekomsten av arten är relativt god i övriga Europa, vilket ger möjlighet till återinvandring. BirdLife International betecknar bivråken som *secure* i Europa och har därmed en tillfredsställande bevarandestatus i området.

Fräkensjömyrarna

1995 observerades en bivråk i området, öster om Tallåsrös.

A104 Järpe

Nationellt

Järpen häckar i hela landet med undantag från den fjällnära skogen samt Öland och Gotland. Arten har minskat betydligt under de senaste 30 åren på grund av det moderna skogsbruket. Idag uppskattats den svenska populationen till drygt 100 000 par, vilket beräknas utgöra cirka 17 % av den europeiska populationen utanför Ryssland. Trots en påtaglig minskning av det svenska beståndet anses arten inte vara hotad i landet.

Fräkensjömyrarna

Observationer av järpe finns från Marbolången. Lämpliga biotoper finns i flera delar av Natura 2000-området.

A108 Tjäder

Nationellt

Den svenska populationen har uppskattats till 84 000 - 110 000 par (1990-talets mitt), vilket utgör ca 10 % av det europeiska beståndet (inkl. europeiska Ryssland). Starka minskningar har under de senaste 30 åren registrerats i Götaland och Svealand och även lokalt i Norrland. Orsaken till minskningen av tjäder beror främst på det storskaliga skogsbruket där landskapet kraftigt fragmenteras och stora monokulturer av gran och tall ersätter den tidigare, mer varierade skogen. Totalt sett finns dock inget hot mot artens fortlevnad i Sverige.

Fräkensjömyrarna

Tjäder förekommer allmänt i området och kullar har observerats i flera delområden. Arten inventeras årligen med start 2004.

A127 Trana

Nationellt

Antalet tranor har ökat markant sedan mitten av 1980-talet, speciellt märkbart i Götaland och Svealand. Tranor häckar numera relativt jämnt spritt i samtliga län. År 2003 beräknades antalet häckande par till åtminstone 15000, kanske över 20000 par. Därtill kommer ett stort antal ungfåglar. Det svenska beståndet utgör 20-38 % av europapopulationen, varför Sverige har ett stort ansvar för arten. BirdLife International listar tranan som *sårbar* i Europa. Arten är placerad i SPEC kategori 3, vilket innebär att den globala populationen inte är koncentrerad till Europa, men att arten har en otillfredsställande bevarandestatus i Europa.

Fräkensjömyrarna

Häckning av trana dokumenterades norr om Fräkensjön år 1995. Lämpliga biotoper finns i flera delar av området.

A140 Ljungpipare

Nationellt

Det svenska ljungpiparbeståndet uppskattas till mellan 50 000 och 70 000 par var av närmare 90 % förekommer i fjällen. Arten häckar dock i de flesta svenska län. I norra Sverige bedöms beståndet vara tämligen konstant. I landets södra del är dock situationen mer bekymrande. Ljungpipare har under 1990-talet minskat kraftigt både på Sydsvenska höglandet och på Ölands alvar. Utvecklingen ser mycket dystert ut och stora insatser krävs för att bibehålla livskraftiga bestånd i dessa landsdelar. Igenväxning av öppna marker och torrläggning av myrmarker är de största hoten mot arten. BirdLife International listar ljungpiparen som *secure* i Europa och menar att det är angeläget att Europa tar sitt ansvar i att bevara arten. Arten placeras i SPEC kategori 4, vilket innebär att dess utbredning inte är koncentrerad till Europa samt att den har en tillfredsställande bevarandestatus i regionen som stort. Det Europeiska beståndet beräknas till minst 500 000 par.

Fräkensjömyrarna

1995 observerades ljungpipare på tre lokaler i norra delen av området.

A166 Grönbena

Nationellt

Det svenska beståndet av grönbena uppskattas till 50 000-100 000 par. Grönbena är en vanlig häckfågel i mellersta och norra Sverige. I landets södra delar är fågeln mer ovanlig. Grönbena är tillsammans med brushane de vanligaste vadarna på norrländska myrar. Sedan mitten av 1980-talet har grönbenan gått kraftigt tillbaka i södra Sverige. Tillbakagången beror till stor del på utebliven hävd av sankstränder samt torrläggning av våtmarker. BirdLife international listar grönbena som *declining* i Europa och påpekar att det är viktigt att Europa tar sitt ansvar i artens bevarande. Arten är placerad i SPEC kategori 3, vilket innebär att dess utbredning inte är koncentrerad till Europa, men att den inom sitt europeiska utbredningsområde har en otillfredsställande bevarandestatus.

Fräkensjömyrarna

År 1995 förekom minst tio revir med grönbena på Fräkensjömyrarna. Lämpliga biotoper finns i flera delar av området.

A220 Slaguggla

Nationellt

Sedan 1950-talet har slagugglan ökat i Mellansverige samtidigt har arten spridit sig söder ut. En bidragande faktor till ökningen beror på uppsättning av ett stort antal holkar. Det aktuella slagugglebeståndet i landet uppskattas till 2 700 par, vilket utgör cirka en fjärdedel av det europeiska beståndet. Slagugglan är rödlistad i Sverige och klassad till kategorin *missgynnad*. BirdLife international listar slagugglan som *secure* i Europa, men menar att det är viktigt att Europa tar ansvar för arten.

Fräkensjömyrarna

En observation av slaguggla finns från 1995. Ugglan sågs då vid en högstubbe öster om Fräkensjön. Enligt uppgift skedde upp till fyra häckningar i trakten det året.

A236 Spillkråka

Nationellt

Spillkråkan har under 1900-talet spridit sig söderut i Sverige, troligtvis på grund av att skogsarealen i landets södra del har ökat kontinuerligt. Spillkråkan häckar i samtliga svenska län, dock fåtaligt i Norrlands inland. Det svenska beståndet uppskattas till i storleksordningen 20 000 - 35 000 par. Detta motsvarar ungefär 10 % av det samlade europeiska beståndet på 200 000 - 265 000 par. Beståndet i södra Sverige förefaller vara tämligen stabilt. BirdLife International listar spillkråkan som *secure* i Europa, men menar att det är angeläget att Europa tar ett ansvar i artens bevarande.

Fräkensjömyrarna

Spillkråka häckade på minst tre lokaler 1995. Lämpliga biotoper finns i flera delar av området.

A241 Tretåig hackspett

Nationellt

Tretåig hackspett häckar regelbundet i mellersta och norra Sverige, men är numera ovanlig söder om den biologiska norrlandsgränsen. Tillfälliga häckningar har konstaterats på Sydsvenska höglandet ner till Hallandsåsen i Skåne. Det svenska beståndet beräknades vid mitten av 1990-talet till mellan 5 500 och 7 500 par, vilket utgör cirka 10 % av det samlade europeiska beståndet på knappt 60 000 par. Det svenska beståndet har minskat kraftigt under hela 1900-talet och i ökande takt efter 1950. Minskningen i de kustnära, av skogsbruk hårdast påverkade delarna av Norrland uppgår förmodligen till minst 80 %. Som en följd av detta har tyngdpunkten i artens förekomst gradvis förskjutits allt längre in mot de klimatiskt mer utsatta och totalt sett mindre produktiva fjällnära skogsområdena. Tretåig hackspett är rödlistad i kategorin *sårbar* (VU) i Sverige. BirdLife International listar tretåig hackspett som *declining* i Europa och menar att det är angeläget att Europa tar ett ansvar i artens bevarande. Arten är placerad i SPEC kategori 3, vilket innebär att dess utbredning inte är koncentrerad till Europa, men att arten inom regionen har en otillfredsställande bevarandestatus.

Fräkensjömyrarna

Spår (hackmärken) från tretåig hackspett finns inom stora delar av området och observationer av arten har gjorts i skogen öster om Fräkensjön. Lämpliga biotoper finns i flera delar av området.

A338 Törnskata

Nationellt

Törnskatan häckar i samtliga svenska län. Beståndet i Norrlands inland och fjällen är dock mycket svagt. Antalet törnskator i landet uppskattas till mellan 26 000 och 34 000 par, vilket motsvarar cirka 1 % av det totala europeiska beståndet. Det svenska beståndet har under de senaste 25 åren uppvisat en stark tillbakagång, minskningen motsvarar ca 2/3 av beståndet. Arten anses dock inte hotad i landet. Bird Life International listar arten som *declining* i Europa. Arten placeras vidare i SPEC kategori 3 vilket innebär att artens utbredning inte är koncentrerad till Europa, men att den där har en otillfredsställande status.

Fräkensjömyrarna

I skogsmark (i mellersta-norra Värmland) uppträder törnskatan på brandfält, hyggen och i ungskog. När skogen växer upp och blir alltför tät försvinner törnskatorna. Artens framtid inom Fräkensjömyrarnas naturreservat är helt beroende av naturvårdsbränningar eftersom nya traditionella kalhyggen inte kommer att göras. Artens förekomst inom Värmlands skogslandskap är emellertid inte hotad eftersom kalhyggen hela tiden återskapas vilket erbjuder törnskatan passande häckningsmiljöer.

A409 Orre

Nationellt

Den svenska populationen har uppskattats till minst 170 000 par (1990-talets mitt). Den svenska andelen av den europeiska populationen (inkl. europeiska Ryssland) är minst 20 %. Många uppgifter från Götaland och Svealand tyder på starkt minskande stammar under 1990-talet. BirdLife International betecknar orren som *sårbar* i Europa. Arten är placerad i SPEC kategori 3, vilket innebär att den globala populationen inte är koncentrerad till Europa men att arten har en otillfredsställande bevarandestatus i området.

Fräkensjömyrarna

Orre förekommer sparsamt-allmänt i landskapet runt Fräkensjömyrarna.

Bevarandestatus för fåglarna vid Fräkensjömyrarna (sammanfattning)

Arterna förekommer sparsamt-allmänt i landskapet runt Fräkensjömyrarna. Uppgifter om de olika arternas beståndsstorlek och populationstrender saknas. Bevarandestatus är oklar men troligen gynnsam. Se kommentarer ovan för respektive art.

Uppföljning

För att bedöma de ingående naturtypernas och arternas bevarandestatus krävs uppföljning av uppsatta bevarandemål. Vid uppföljning utvärderas även befintliga bevarandeåtgärder för att se om de uppfyller sitt syfte. Om befintliga bevarandeåtgärder inte har avsedd effekt kommer åtgärderna att justeras.

Uppföljningsprojekt pågår och komplettering kommer att ske då projektets riktlinjer och metoder är möjliga att tillämpa.

Övervakning av tjäder pågår enligt reservatsföreskrifter.

Bilagor

1. Natura 2000-områdets avgränsning
2. Ingående naturtypers utbredning (Klart efter basinventeringen)

Referenser

- Länsstyrelsen Värmland, Miljöenheten. *Naturreseptet Fräkensjömyrarna – beslut och skötselplan*. Beslut 2001-06-25. Karlstad
- Fransson, S och Sjörs, H. 1977. *Myrinventering i Värmland*. (opublicerad)
- Lonnfors, P-Å. 1998. *Fräkensjöområdet – Inventering av nyckelbiotoper*. Länsstyrelsen i Värmlands län, Miljöenheten. Rapport 1998:2. Karlstad.
- Naturvårdsverket. *Natura 2000 – Art och naturtypsvisa vägledning*. Uppdaterat: 03-05-22. (<http://www.naturvardsverket.se>)
- Naturvårdsverket. 1994. *Myrskyddsplan för Sverige*.
- Naturvårdsverket. 2004. *Parametrar och metoder för uppföljning i Natura 2000*. Version 4: 2004-05-07.